

ŠPERKY A OZDOBY
Z
PAPÍROVÝCH
PROUŽKŮ

Marie Kielbusová

Grada publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

ŠPERKY A OZDOBY Z PAPIROVÝCH PROUŽKŮ

Marie Kielbusová

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401
jako svou 8359. publikaci

Text: Ing. Marie Kielbusová
Fotografie: Ing. Vladimír Kostelný
Grafická úprava a sazba: Monika Davidová
Odpovědná redaktorka: Ing. Jana Minářová

Počet stran 64
První vydání, Praha 2022
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.
© Grada Publishing, a.s., 2022
Cover Design © Monika Davidová, 2022

Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorkou ověřeny, přesto nelze za ně převzít zodpovědnost.

Autor ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody. Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-271-4698-7 (ePub)

ISBN 978-80-271-4697-0 (pdf)

ISBN 978-80-271-0395-9 (print)

OBSAH

Obsah	3	Pevné rámečky	38
Úvod	5	Karta pro karbaníky	39
Materiál a pomůcky	6	Šachové figurky	40
Vysvětlivky	9	Dělené rámečky a mezikruží	42
Základní postupy	10	Rybička	43
Výrobky	17	Čtyřlístek a pětílístek	44
Piškotky	18	Černobílé květy	45
Přívěsek s modrým sklíčkem	19	Růžice	46
Terče	20	Sedmilístek	47
Krájené kotouče	21	Skládanky	48
Želva	22	Čtvercová karta	49
Barevná krabička	23	Obdélníková karta	49
Hruška	24	Šnek	50
Kyvadlo	24	Náušnice černobílé	51
Perlička v důlku	25	Náušnice červenočerné	51
Modrý filigrán	26	Kornoutky	52
Prořezaný trojúhelník	27	Černobílý úsměv	53
Formy 1.	28	Duhový věneček	54
Trojúhelník s prázdným a plným středem	29	Barevný ptáček	55
Mezikruží	30	Oranžová s černou dokulata	56
Duhový čtverec	31	Panenka	57
Formy 2.	32	Tvarování do hloubky	58
Pestrý přívěsek	33	Černobílé mušle	59
Černobílý ušatý přívěsek	33	Bílé mušličky	60
Kytara	34	Bílý kvítek	61
Mandolína	35	Pruhovaná planetka	62
Zrcadlo	36	Autíčko	63
Růžové bludiště	37	Závěrem	64

ÚVOD

Výrobky připravené pro tuto publikaci jsou výsledkem lepení proužků papíru, nařezaného skartovačkou. Jedná se převážně o lepení průběžné, takže se z vyrobeného předmětu po slepení stane kompaktní hmota. Zhotovené výrobky mohou být jak drobné, tak objemné. Jsou lehké a dobře odolávají pádu na tvrdou podlahu. Jedná se o doplněk, který v obchodech není k mání, a díky osobitému zpracování tzv. „šitý na míru“ .

Přívěsky nošené na kabelkách, kufrech, batozích a pouzdrech si vyžadují tvarovou stálost, pevnost a odolnost proti vlhkosti a znečištění. A proto byl krok za krokem vyvinutý postup, jak s lepením a tvarováním papírových proužků během zpracování zacházet. Pokud už chceme škatulkovat, dal by se tento hravý proces zařadit do kategorie lepení, modelování, tvarování a tvrzení na formách a dokonce i šití. Z papírových proužků a lepidla jsou vyrobené i formy.

Přípravě knížky nahrál fakt, že je dnes k dispozici široký výběr omyvatelných PVA lepidel na bázi polyvinylacetátu, která jsou určena na lepení porézních materiálů. V tekutém stavu jsou mléčně zbarvená a po vyschnutí a ztvdnutí zprůhlední. Jsou využitelná jak na lepení, tak na lakování povrchů, a mohou s nimi pracovat i děti.

Za přijatelnou cenu lze zakoupit skartovačku pro domácnost. Firmy a organizace dokonce skartovaný papír vyhazují po kilech do odpadu určeného k recyklaci, jiné instituce odkládají celobarevný papír z prošlých plakátků, informačních letáků, pozvánek a upoutávek na akce. Stačí se domluvit, aby vám materiál schovali. Ostatně není ho potřeba mnoho.

Škála barevných papírů je cenově dosažitelná v papírnictví. Pokud přidáme k výčtu materiálů a pomůcek nůžky, štětečky, smirkový papír, ostrý nůž, jehlu a nit, máme k dispozici cenově zcela dostupný základ.

MATERIÁL A POMŮCKY

Skartovačka na zpracování papíru o formátu A4, probarvené papíry, bílé kancelářské papíry určené k likvidaci popsané z jedné či obou stran, vyřazené barevné plakátky, katalogy a reklamní papír, zažloutlý papír ze starých knih a další odpadový papír, vše o gramáži okolo 80 g/m².

Doporučená šíře papírového pásku je 6 mm, i když také z proužků o menší šířce se dají slepit více či méně tvarované výrobky. Z 1 ks papíru formátu A4 získáme zhruba 30 ks papírových pásků o délce 29,7 cm a šířce 6 mm. Krajové, zmuchlané a křivě nařezané proužky je nutné vyřadit. Okraje papírových proužků bývají nepatrně a téměř nezatelně zoubkované, jindy jsou rovné, což záleží na druhu skartovačky. Proužky lepíme tak, aby drobné zoubky okrajů do sebe zapadaly.

U proužků z papírů určených k recyklaci či papírů již recyklovaných je třeba prakticky vyzkoušet na malém vzorku, zda není papír příliš tenký a jemný, aby se během lepení netrhal. Na druhou stranu silnější leštěné papíry z katalogů a kalendářů nejsou vhodné díky hlazenému povrchu, papír hůře vsakuje lepidlo.

MATERIÁL

Na fotografii jsou zobrazeny kotoučky o šířce pásků 2, 4 a 6 mm. Pásky o šířce 2 mm se lepí hůře a stejně tak se i tvarují. Pásky o šířce 4 mm lze zpracovat lépe, ideální šířka pásků je 6 mm. Výrobky z ještě širších pásků jsou již příliš objemné.

Barevnost výrobku je závislá na způsobu ukládání a tvarování lepených papírových proužků. Zleva doprava jsou na fotografii slepené proužky z letáku, z vyřazené zažloutlé knihy, probarvený nově zakoupený oranžový papír z papírnictví, bílý kancelářský papír popsaný z obou stran a papír z vyřazeného obrázkového katalogu. V první řadě je papír tvarovaný do kornoutku, ve druhé řadě smotaný do kotoučku a ve třetí řadě jsou válečky z jednoho kusu papírového proužku. Na rozdíl od ostatních materiálů je barevnost celobarevného oranžového papíru ze všech úhlů stejná. Důvodem je, že papír z letáků, katalogů a vyřazených knih je barvený tiskem pouze na povrchu.

K lepení budeme potřebovat úzký štěteček na nanášení lepidla, širší štěteček na lakování povrchu výrobku, lepidlo na bázi PVA, které po zaschnutí zprůhlední a povrch hotového výrobku je možné omývat (*omyvatelné lepidlo PVA /Washable PVA glue Craft Planet nebo Herkules*), plastové desky, nůžky, jemný světlý smirkový papír.

POMŮCKY

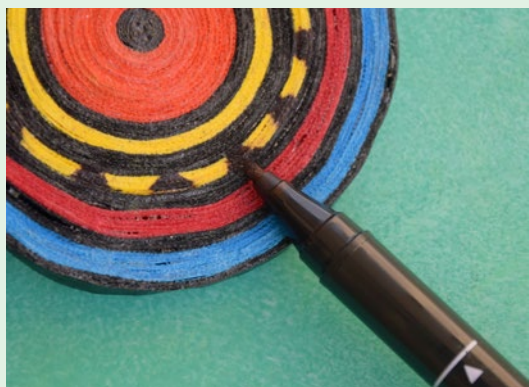
K některým z technik se využijí dvě velké jehly na vyhotovení dírek, sešívání válečků a tvarování hůře dostupných míst, dále pak bavlněná nit. Na tvarování papíru poslouží plastové korálky nebo menší míčky. Skleněné šatony se budou hodit ke zkrášlení.

Kovové obruče, kožené či textilní řemínky na zavěšení výrobku na krk, řetízek s karabinkami k zavěšení přívěsků k taškám, batohům, klíčům, náušnicové ověsy s kroužky, spona na brož.

Povrch výrobků z popsaného bílého kancelářského papíru, určeného k vyřazení, obarvíme a ozdobíme pastelkami, fixy a tiskátky ještě před závěrečným lakováním povrchu.

VYSVĚTLIVKY

Proužek či pásek – proužek papíru řezaný skartovačkou o délce 29,7 cm (delší strana formátu A4).

Výrobky uvedené knize byly připraveny z proužků o šířce 6 mm (pokud není uvedeno jinak).

Váleček – lepený z poloviny až dvou proužků papíru

Kotouček (placička) – plný kruh o menším průměru

Kotouč (placka) – plný kruh o větším průměru

Očko – úchyt sloužící k zavěšení výrobku

Mistička – tvarovaný kotouček, ev. kotouč

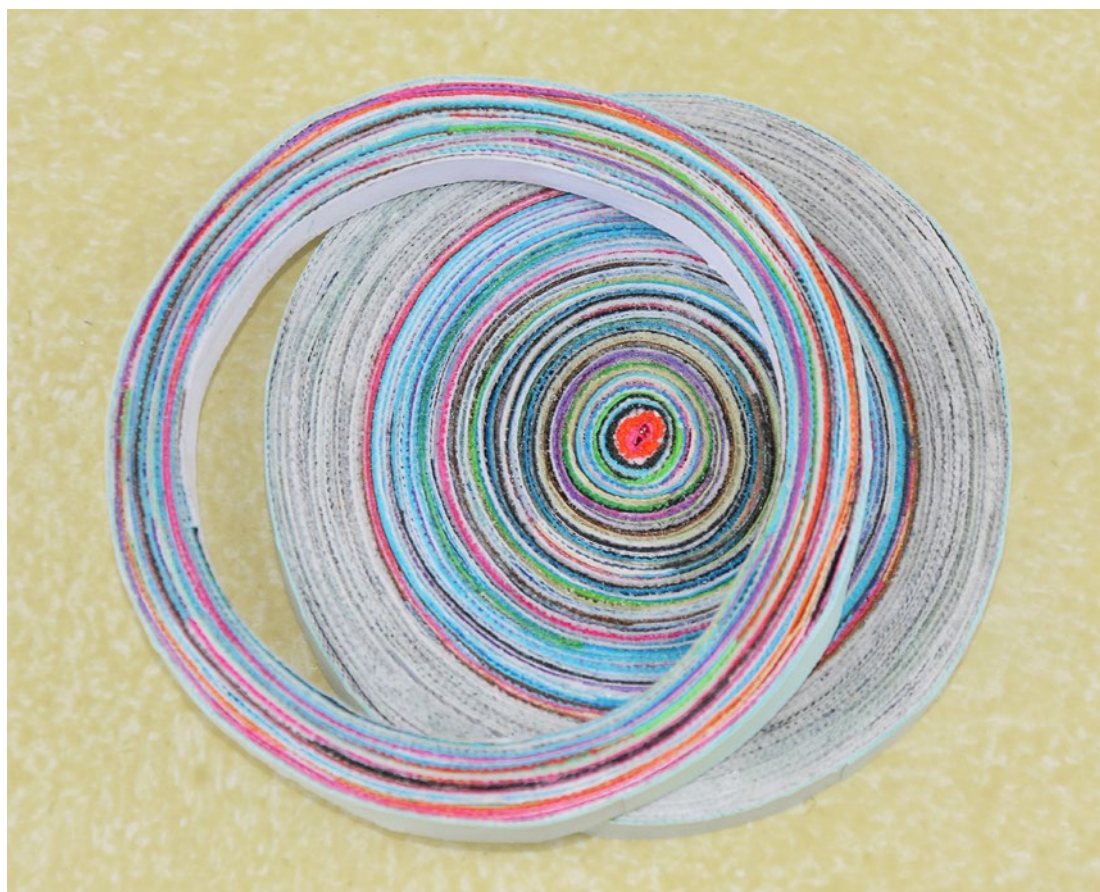
Mezikruží – kruh s otvorem uprostřed

Kroužek – tenké mezikruží

Zkratky pro barvy papírových proužků jsou uvedené na začátku každého návodu.

Do uvedeného rozměru výrobku není započítaný rozměr oka.

Zkratky uvedené v textu: cm – centimetr, mm – milimetr, ks – kus, ml – mililitr

ZÁKLADNÍ POSTUPY

STÁČENÍ A LEPENÍ PROUŽKŮ

Způsob stáčení proužku doporučujeme vyzkoušet na krejčovském metru. Rolování papírových proužků je založené na stejném principu s tím rozdílem, že se od samého začátku papír kousek po kousku respektive vrstva po vrstvě k již srolovanému povrchu lepí. Podobně, jako u smotávání krejčovského metru, je nezbytné utahovat proužek do co nejpevnější souměrné roličky, a přitom okraje navíjeného pásku udržovat v rovině s okraji již smotaného proužku.

VÁLEČKY

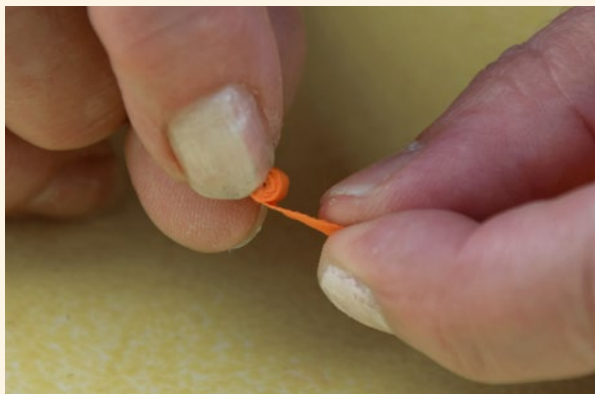
Válečky bez středové dírky z jednoho kusu proužku vyžijeme ke zdobení vnitřních částí a okraje výrobku nebo je do výrobku vlepíme z profilu či naležato. Lepidlo necháme skápnout na rovnou podložku z plastových desek. Nanášíme ho a roztíráme v takovém množství, aby při stisknutí lepeného proužku nevytékalo z okrajů a přitom, aby ho nebylo málo. Papír by měl být při správném lepení lepidlem prosáknutý. Mezi vrstvami papíru by neměly vznikat neslepené škvíry. Na začátku proužek přeložíme zhruba 2 cm od okraje, přičemž pod přeložení nanesešme úzkým štětečkem lepidlo a přeložení slepíme s páskem.

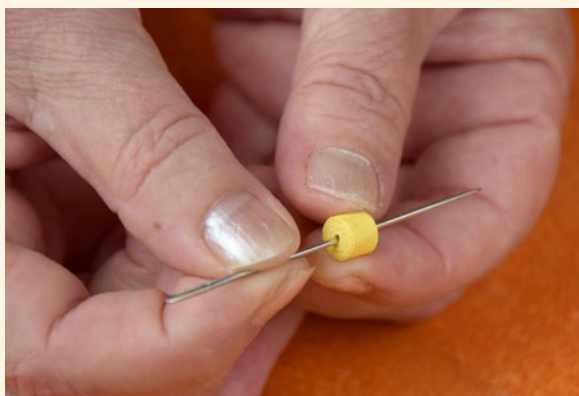
Zdvojený papírový pásek potřeme z jedné strany lepidlem a rolujeme ho a tlačíme k začátku. Rolovat začneme zahnutím papírového proužku o zhruba 1 mm. Proužek rolujeme až k místu, kde končí nátěr lepidla. Umýváme si často ruce. Zbytky lepidla utkvělé na prstech rychle schnou a tvoří drobné šupinky. Doporučujeme si připravit k ruce na pracovní stůl malé umyvadlo a osušku.

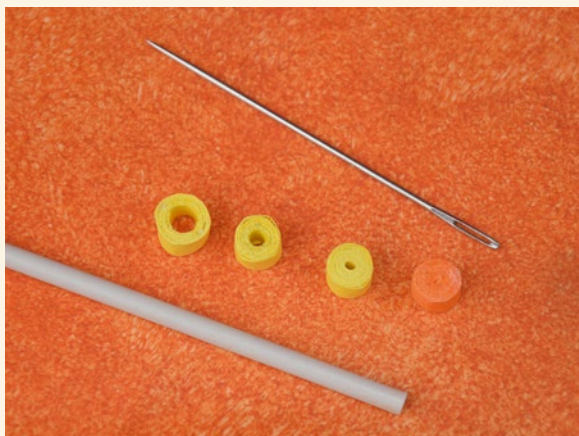
ZÁKLADNÍ POSTUPY

Následující úsek potřeme před dalším rolováním lepidlem. Pomáháme si prsty a nehty a formujeme papír co nejtěsněji k sobě. Přitom hlídáme ukazováčkem a palcem okraje proužku papíru tak, aby byly zarovnané a papír na sebe těsně vrstvu za vrstvou dosedal a lícoval. Podstatné je vytahování proužku lepeného papíru ve směru lepení tak, aby se zvlhlý papír, díky jeho mírnému protažení, přilepil rovně a povrch nebyl zvlněný. Přitisknutím ke srolované a slepené části zajistíme konec proužku. Pokud se povedl váleček srolovat a slepit dostatečně těsně, není střed válečku znát.

Pokud záměrně rolujeme váleček ze začátku menším tlakem, ve středu v ose válečku se objeví dírka, kterou protáhneme větší jehlou. Válečky s dírkou se dobře sešívají a hodí se na přípravu forem i výrobků.

Vyžaduje-li návrh výrobku ještě větší otvor, který je zvláště výhodný při sešívání válečků, vyhotovíme váleček lepením proužku papíru kolem plastového brčka.

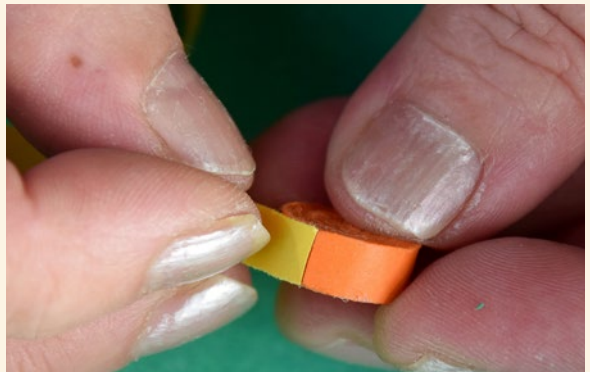
ZÁKLADNÍ POSTUPY

KOTOUČKY

Kotoučky připravíme z většího počtu proužků.

Proužky lepíme za sebou bez přesahu, těsně za koncem posledního proužku na obvod již slepené části kotoučku.

Podstatné je vytažení proužku papíru ve směru lepení tak, aby se zvlhlý papír, díky jeho mírnému protažení, přilepil rovně a povrch obvodu kotoučku nebyl zvlněný.

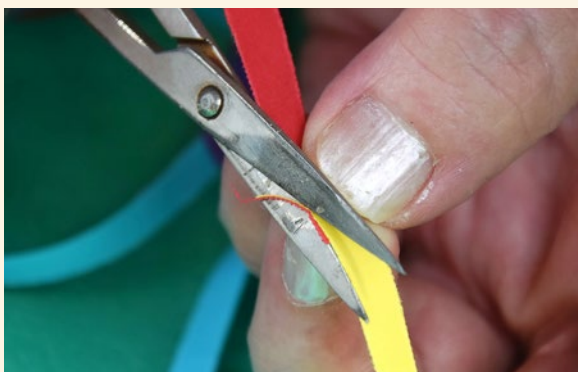
Právě lepené proužky pevně a s citem tiskneme k povrchu tak, aby nevznikaly mezi vrstvami papíru mezery a škvíry. Na fotce je kotouček slepený bez dostatečného vytažení lepených proužků papíru. Takto nepovedené kotoučky, se ale dají využít třeba jako podložky.

ZÁKLADNÍ POSTUPY

Při výrobě kotoučů z více proužků si pomůžeme slepením papírových proužků za sebou předem před lepením kotouče. Proužky lepíme s přesahem cca 1 cm. Zkontrolujeme, zda se proužky přilepily rovně, a křivě slepená místa opravíme.

Odstříháme byť jen malý kousek přesahujícího papíru podél okrajů v místech slepení.

U větších kotoučků nanášíme lepidlo na jejich obvod. Lepené proužky tiskneme prsty k povrchu tak, aby mezi vrstvami nezůstala neslepená místa.

Během lepení papírového proužku na obvod kotouče vytahujeme proužek ve směru lepení a prsty ho tiskneme co nejtěsněji k jeho povrchu.

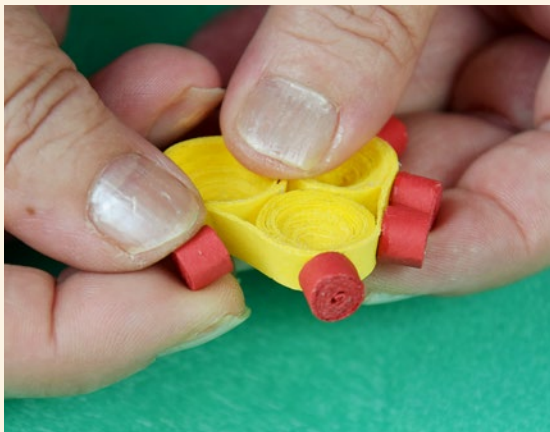
ZÁKLADNÍ POSTUPY

SLEPOVÁNÍ A LEMOVÁNÍ DÍLKŮ

Části výrobku k sobě lepíme v místech styčných ploch větším množstvím lepidla. Pokud lemujeme polotovary, které jsou oblé, díky zvlhnutí se papír prohne v místech, kde jsou od sebe prvky daleko. S tímto faktem je nutné počítat už při navrhování výrobku.

Válečky lepíme podél obvodu polotovaru tak, že jejich základnu namočíme do kapky lepidla a přimáčkneme na obvod. Nadbytečné lepidlo po přitisknutí válečku na povrch setřeme štětečkem.

ÚCHYTY A OČKA

Úchyty a očka k zavěšení výrobku jsou slepená ze třech až pěti kusů papírových proužků. Rozměr oka by měl odpovídat velikosti výrobku a jeho vnitřní průměr vložené obruči, řetízku, stužce či karabince. Úchyty mohou mít libovolný tvar. Na náušnice je třeba jinak řešeného upevnění než na přívěsek. Některé výrobky si vyžadují tvarovanou část oka, jiné delší nebo jinak upravené úchyty.

ZÁKLADNÍ POSTUPY

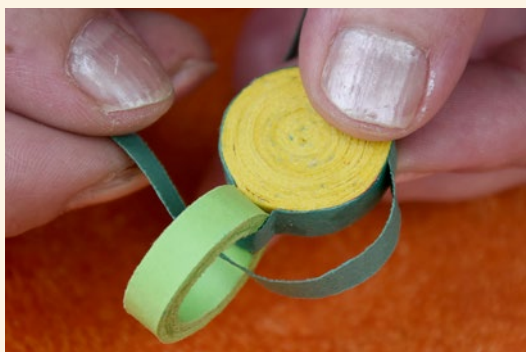

FORMY PRO OČKA

Abychom měli očka pravidelně tvarovaná, je třeba připravit formy. Formu slepíme z proužků papíru a kotoučky označíme čísly podle počtu splených proužků. Očko začneme lepit až po trojnásobném či vícenásobném omotání formy proužkem papíru bez lepení. Očko se díky nelepené tzv. separační vrstvě papírového proužku z formy po vytvrzení lepidla dobře stáhne. Nepřilepený začátek papíru ze středu očka vystříháme.

Očko přilepíme k obvodu kotouče proužkem papíru dlouhým 3–4 cm. Díky lepidlu proužek papíru zvláční a dobře se přitiskne k profilu očka. Při práci si pomáháme jehlou. Po zaschnutí lepidla přilepíme před očko na obvod kotoučku proužek papíru, který předtím očkem protáhneme. Lepidlem potřeme jak několik centimetrů papírového páska, tak místo kolem přilepeného očka. Papír tvarujeme a tlačíme k obvodu kotouče i očka co nejtěsněji.

Pokračujeme v lepení proužku po obvodu polotovaru a přitom vždy, když se dostaneme těsně před očko, proužek očkem protáhneme. Proužky papíru by měly být protažené očkem a přilepené alespoň v pěti vrstvách.

Na atypicky tvarovaný úchyt není vždy nutná speciální forma. Vyrobit ho z kulatého očka. Polotovar sundáme z kulaté formy několik minut po spleení, dokud je papírová hmota vláčná. Očko poté formujeme prsty podél okraje, na který bude dosedat.

KONEČNÁ ÚPRAVA

Čerstvě slepené polotovary necháme volně schnout na vzduchu nejméně do druhého dne na plastové podložce. Je důležité, aby lepidlo dobře zaschlo, ztuhlo a zprůsvitnělo. Polotovary a výrobky podložíme většími nebo menšími kotouči nebo lépe kroužky z papírových proužků, aby byl zajištěný přístup vzduchu i u dna výrobku.

Povrch neslepených částí polotovaru zbrousíme jemným světlým smirkovým papírem až po dokonalém vyschnutí a vytvrzení lepidla. Po zbroušení slepíme prvky k sobě. Téměř dokončený výrobek lemujeme po vnějším obvodu nejméně pěti vrstvami průběžně lepených papírových proužků, které protahujeme očkem.

Nakonec na povrch nanese minimálně dvakrát z líce a dvakrát z rubu velmi tenkou vrstvu lepidla, kterým jsme lepili papírové proužky. Poslouží místo laku. Pokaždé necháme lepidlo zaschnout. Hotové výrobky necháme ještě týden schnout volně na vzduchu, aby se odpařil zbytek vody z lepidla.

DŮLEŽITÁ POZNÁMKA:

V popisech postupů výroby u výrobků (tzv. projektů) není zmínka o konečné úpravě výrobků a to o zbroušení a lakování povrchu, které jsou u každého výrobku nezbytné.

VÝROBKY

MATERIÁL: papírové proužky v barvách tmavě žlutá, středně a tmavě oranžová, středně a tmavě zelená, světle a tmavě tyrkysová, tmavě fialová, lepidlo

ROZMĚR: 2 × 5 cm (jeden dílek)

POSTUP: Připravíme dva kotoučky od každé barvy, jeden kotouček je z 5 proužků. Dále vyhotovíme na formě č. 4 z 5 proužků od každé barvy 1 očko. K očku přichytíme z každé strany kotouček a přilepíme je po obvodu 1 proužkem papíru v barvě kotoučku.

MĚLKÉ TVAROVÁNÍ

Kotoučky jdou tvarovat opatrnou manipulací plošným tlakem prstů. Prsty držíme proti sobě v rubu i v líci na ploše na stejném místě přičemž proužky opatrně posouváme od středu k okrajům. Tvarujeme několik minut po slepení. Postup a cit při tvarování se dá naučit jedinež praxí, přílišným tlakem se kotouček v místě, kde se pásy posunou příliš, přeruší a rozpojí.

PŘÍVĚSEK S MODRÝM SKLÍČKEM

MATERIÁL: proužky bílého popsaného kancelářského papíru nařezaného na 4 mm široké proužky, modré sklíčko s rovným dnem o průměru 2 cm, lepidlo

ROZMĚR: 7 cm (průměr ozdoby)

POSTUP: Spodní kotouč je ze 100 proužků, průběžně lepený, okraje jsou zlehka tvarované do výšky. Horní kotouč je ze 70 proužků, průběžně lepený, střed kotouče je vmáčknutý dolů tak, aby se do něj dalo vlepit sklíčko s rovným dnem. Okraj tohoto kotouče je mírně tvarovaný směrem dolů.

Očko je z 5 proužků (forma č. 5), připevněné je 7 proužky, průběžně lepenými a protahovanými během lepení očkem.